

Nr 583.

Av herr **Hage m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 217, med förslag till lag om folkpensionering m. m.

Skattebelastningen på våra primärkommuner har från år till år fortskridit på ett sätt som — särskilt i vad det gäller de mera skattetyngda kommunerna — måste medföra, att man där med otålighet ser framåt mot den tid, då en i utsikt ställd lättnad i skattetrycket möjligen skall kunna åstadkommas genom skatteutjämningsanordningar av ett eller annat slag.

Det torde finnas åtminstone tre alternativvägar att tillgripa för att nalkas framåt mot ett sådant mål. *Antingen* kan man öka skatteutjämningsbidragen till de skattetyngda kommunerna *eller* också kan man bestämma att vissa utgifter, som nu falla på kommunerna, skola helt eller delvis läggas över från primärkommunerna till staten eller landstingen — det förra måste givetvis alltid medföra en mera effektiv skatteutjämning än det senare — *eller* slutligen kan man konstruera en kombination av bägge de förut nämnda alternativen.

Om man nu erkänner — vilket torde ske från alla håll, där man sysslar med dessa ting — att det är synnerligen önskligt, att åtgärder helst så fort som möjligt åstadkommas för att leda fram till en rimlig skatteutjämning, som främst skall syfta till att ekonomiskt skydda de skattetyngda kommunerna, och om vårt land nu befinner sig mitt inne uti en utrednings- och omdaningsperiod, som är avsedd att leda fram till ett sådant resultat, då kan det knappast vara önskligt, att det samtidigt genomföres en reform, som går stick i stäv mot hela tendensen i denna utveckling och som icke alls stämmer överens med något av de tre alternativ, som här ovan omnämnts.

Det är med utgångspunkt från denna uppfattning, som undertecknade tillåta sig att här gå emot det förslag, som framförts i Kungl. Maj:ts prop. nr 217 om reformering av folkpensioneringen, då däri yrkas, att *kommunerna skola påtaga sig en ökad andel av tilläggs pensioner och understöd* samtidigt som landstingen skulle befrias från de utgifter för nämnda ändamål, som hittills vilat på dem.

I och för sig torde det icke vara någonting att invända däremot, att landstingen befrias från den här nämnda utgiften, eftersom landstingens skattebelastning — åtminstone vad det gäller en hel del landsting — visat tendens till en betydande uppåtgång. Svenska Landstingsförbundets styrelse har också avlåtit ett yttrande till Kungl. Maj:t, i vilket nämnda styrelse förordar, att *landstingsandelen* (då det gäller de här nämnda kostnaderna) *överföres på staten*. Skulle det likväl anses lämpligt — framhöll nämnda styrelse — att kommunerna övertog landstingsandelen, »borde detta, enligt styrelsens mening, under inga omständigheter få ske, utan att samtidigt skatteutjämningsproblemet bringades till en lösning, som medförde motsvarande lättnader för kommunerna». (Kursiveringen gjord av undertecknad Hage.)

Nu innebär ju det i den kungl. propositionen framförda förslaget, att, i stort sett, *staten* ej skall taga på sig den del av kostnaderna som landstingen förut haft att ansvara för. Ett yrkande, innebärande, att staten skulle taga på sig nämnda kostnader, torde, om det framfördes, ej ha några utsikter att resultera i någonting positivt. Då framställer sig åter den frågan: Kan det vara riktigt att nu gå in för ett beslut, som antagligen innebär att man lägger en ökad belastning på kommunerna — och särskilt på de fattiga och skattetyngda kommunerna, som särskilt i stor utsträckning förekomma exempelvis i Norrland men även i andra delar av landet — mitt under en tid, då statsmakterna annars äro inriktade på att minska den ekonomiska belastningen på nämnda kommuner för att åstadkomma en skatteutjämning?

Man har anledning ställa denna fråga, även om det här ej är meningen att man skall flytta en utgift över från *staten* till kommunerna utan från *landstingen* till kommunerna. Ty även en sådan åtgärd som den sistnämnda motverkar ju skatteutjämningen, under det att ett fortsatt läggande av utgifterna på landstingen alltid måste innebära någon större möjlighet till skatteutjämning, även om skatteutjämningen endast sker inom ett mera begränsat område, nämligen mellan kommunerna inom resp. landstingsområde.

Nu har emellertid även landstingens representation, som här ovan nämnts, betonat att ett sådant överflyttande av kostnaderna till kommunerna ej borde ske »utan att samtidigt skatteutjämningsproblemet bringades till en lösning som medförde motsvarande lättnader för kommunerna».

Fylles nu detta villkor enligt det i propositionen framlagda förslaget? Man har anledning framställa den frågan även med hänsyn därtill, att det å sid. 184 i propositionen meddelas, att förslagets innebörd skulle vara, »att den landstingen för närvarande åvilande bidragsskyldigheten till en början fördelas ungefärligen lika mellan staten och primärkommunerna, därefter överföres den nuvarande landstingsandelen så småningom helt till de sistnämnda».

Den kungl. propositionen innehåller vissa utredningar, på vilka sedan grundas det antagandet, att resp. kommuner skulle genom den i regeringsförslaget föreslagna förbättringen av pensionerna få *minskade* utgifter för fattigvården, varigenom slutresultatet i alla fall skulle bli, att det ej skulle uppstå några ökade utgifter för kommunerna även sedan kommunerna fått i stor utsträckning taga på sig de utgifter för folkpensionen, vilka nu falla på landstinget. Emellertid framgår det att dessa beräkningar äro — som helt naturligt är — mycket approximativa. Det är med hänsyn härtill ej alls uteslutet, att den föreslagna reformen kan komma att innebära antingen en ökad ekonomisk belastning av resp. kommuner eller åtminstone ett bibehållande av den nuvarande belastningen. Men hela tankegången i de skatteutjämningsreformer, som sedan länge planerats och förberetts, har varit, att man skulle i skatteutjämnings syfte föra över en hel del utgifter från primärkommunen till staten och landstinget, vilka även ha en bättre skattebärkraft än särskilt de fattiga och skattetyngda kommunerna. Härtill kan dessutom anföras, att dessa

sistnämnda oftast torde inom sig i största utsträckning rymma den klientel, som är i behov av tilläggs pensioner och understöd.

Alltså, innebörden i propositionens förslag skulle väl i många fall kunna bli, att dessa kommuner med sina redan förut höga skatter och sin dåliga ekonomi skulle få taga på sig en i förhållande till kommunens ekonomiska bärkraft och i förhållande till andra kommuner större ekonomisk belastning. Skulle däremot det gamla systemet bibehållas d. v. s. landstingen alltjämt taga på sig någon andel, kommer säkerligen en bättre avvägning, då det gäller att bära kostnaderna för här nämnda ändamål, att åstadkommas mellan de olika kommunerna inom ett landstingsområde.

Det är från här nämnda utgångspunkter, som vi här nedan komma att påyrka, att någon del av de här nämnda kostnaderna alltjämt skola falla på landstinget d. v. s. uttaxeras i huvudsak på sätt nu sker på hela landstingsområdets skatteobjekt. Vi utgå då ifrån det antagandet, att på detta sätt skulle bolag och andra affärsföretag, som bedriva affärsverksamhet över hela länet men vars inkomster ofta bli i stor utsträckning beskattade i de större städerna och samhällena — ofta i residensstaden — få taga på sig en något högre andel av kostnaderna, vilket vore rimligt. Det är också antagligt, att man på den vägen i någon mån uppnådde, att de större inkomsterna i städerna, — där de utgående pensionstilläggs och understödens belopp ofta torde utgöra en *procentuellt* mindre summa i förhållande till skatteobjektens storlek —, finge via landstingsskatten på ett kännbarare sätt bidra till utgifterna i fattiga landsbygdskommuner med en betydligt mindre samlad massa av skatteobjekt men med ett på grund av den allmänna fattigdomen i kommunen befintligt större behov av pensionstillägg m. m.

Slutligen kan för en sådan synpunkt som den här framförda även det faktum åberopas, att den nuvarande *rörligheten* bland stora befolkningslager medför, att en gammal pensionstagare under sitt liv varit bosatt i ett flertal kommuner och där erlagt skatt, vadan det kan vara ganska rimligt, att en icke alltför stor andel av kostnaderna för hans åldersförsörjning får falla på den kommun, där han slutligen erhåller rätt till understöd, utan att tvärtom en betydande del av kostnaden via landstings- och statsskatt kommer att uttagas av skattedragarna i andra kommuner.

Mot dessa synpunkter framföres i propositionen den uppfattningen, att vederbörande kommun, som beslutar om tilläggs pension m. m., skall själv betala en så stor andel av kostnaden, att detta kan i någon mån utgöra ett korrektiv mot allt för stor rundhänthet vid beslut om tilläggs pension m. m. Utan att vilja påstå, att en sådan synpunkt alldeles saknar berättigande, kan man dock säga, att de säkerhetsanordningar, som redan existera på detta område för att förhindra en tillämpning sådan som den här antydda av gällande bestämmelser, torde vara nog så effektiva. Härtill kan erinras därom, att den nu planerade tillkomsten av en social nämnd inom det större antalet kommuner även torde bli en ej betydelselös garanti i här nämnda hänseende, eftersom detta skulle innebära ett bättre samarbete mellan de organ, som inom resp.

kommuner syssla med den kommunala hjälpverksamheten. Det torde därför vara rimligt, om vid en konkurrens mellan dessa olika synpunkter den för kommunerna betydelsefulla *skatteutjämningsynpunkten* får träda i förgrunden och främst bli bestämmande för lagstiftningens utformning.

En anslutning till de synpunkter, som här framförts, borde kanske leda till ett yrkande om att de gamla bestämmelserna om kostnadernas uppdelning mellan stat, landsting och kommun finge alltjämt bli gällande, vilket skulle kunna bl. a. motiveras därmed, att sistnämnda bestämmelser äro mindre komplicerade än de nu föreslagna. Men vill man åstadkomma så litet rubbning som möjligt i propositionens förslag till uppdelning av kostnaderna, kan man tänka sig en annan väg, nämligen den, att de belopp, som enligt propositionen skola falla på resp. kommuner, uppdelas så att hälften av det, som enligt propositionen skall falla på kommunerna, skall uttagas av resp. landsting. Givetvis skulle då alltjämt de städer, som ej ingå i landsting, både få ansvara för kommundelen samt för den del, som annars skulle falla på resp. landsting.

Under hänvisning till vad här anförts och under den förutsättningen, att riksdagen ej anser sig kunna på *staten* lägga en större del av de här nämnda kostnaderna, än vad som föreslagits i propositionen, hemställes alltså,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 217 med förslag till lag om folkpensionering m. m. måtte utforma de delar av bestämmelserna, som beröra uppdelningen av kostnaderna mellan resp. bidragsgivare, på sådant sätt, att landstingens bidragsskyldighet alltjämt bibehålles, exempelvis på det sättet, att det stadgas att på resp. landsting skall falla hälften av den kostnad, som enligt propositionen skall falla på kommun samt att, då det gäller kostnader, som hänföra sig till städer, som icke ingå i landsting, såväl kommun- som landstingsandel skall betalas av resp. stadskommun.

Stockholm den 10 april 1935.

<i>Ernst Hage.</i>	<i>A. E. Elmroth.</i>	<i>Evald Ericsson</i> i Sörsjön.
<i>Elof Lindberg.</i>	<i>E. W. Norén.</i>	<i>Adolf Englund.</i>
<i>O. W. Lövgren.</i>	<i>Nils Olsson</i> i Rödningsberg.	<i>Lars Jonsson</i> i Haverö.
<i>Ernst Berg.</i>	<i>J. B. Wiklund.</i>	<i>Helmer Molander.</i>
<i>C. J. Högström.</i>	<i>Helge Bäcklund.</i>	<i>Gust. L. Johnsson</i> i Kalmar.

I motionens syfte instämma:

H. E. Nordström.

Einar Ahl.

P. L. Persson

i Undersvik.

Gust. Hansson

i Örebro.

Erik Lundbom.

Hjalmar Gustafson,

Dädesjö.

Gust. Pettersson

i Hällbacken.

A. S. Fält.

Gustaf Karlsson,

Munkedal.
